

Тематичний випуск

**ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ:
МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ,
ТЕХНОЛОГІЇ**

(1 том), 2007 р.

Тематичні рубрики випуску:

Філософія освіти як духовна парадигма модернізації ВНЗ України

Педагогіка вищої школи і навчальна дисципліна

Технологічний підхід (проектування інноваційних технологій навчання і виховання)

Інформаційні та інтерактивні технології у вищій освіті

Київ – Рівне

3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – К., 2004.
4. Бережнова Л.Н., Богословський В.И. Сопровождение в образовании как технология разрешения проблем развития // Известия РГПУ им. А.И.Герцена: Психолого-педагогические науки (психология, педагогика, теория и методика обучения). – 2005. – № 5 (12). – С.109-122.
5. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К., 1997.
6. Леклерк М. Воспитание и общество в Англии. – Спб., 1899.
7. Белякова Н.Ю. Исторический опыт тьюторства в британской высшей школе // Высшее образование сегодня. – 2006. – № 8. – С. 64 – 68.
8. Кулагина М.Г. Рождение и воспитание детей в среде английской аристократии в XVII – XVIII веках // Вестник всеобщей истории. – 1999. – Вып. 2. – С. 82 – 91.
9. Педагогика и психология высшей школы / Под ред. М.В.Булановой-Топорковой. – Ростов-на-Дону, 2006.

***Резюме.** Осуществлен исторический анализ эволюции феномена тьюторства в средней и высшей школе Великобритании, обоснована его личностно-социализирующая направленность в профессиональном развитии студентов, доказана целесообразность внедрения тьюторских занятий в практику отечественного высшего учебного заведения.*

***Summary.** The historical analysis of evolution of the tutor phenomenon in secondary and higher school in Great Britain has done. Its personal-sociality direction in professional student's development was substantiated. The expediency of inculcation tutor lessons has proved in practice of our country higher educational institution.*

УДК 378.034-057.875

Р.В. Павелків

ЦІННІСНІ ПРІОРИТЕТИ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

***Резюме.** Статтю присвячено дослідженню проблеми ціннісних орієнтацій та інтересів студентської молоді в умовах культурної кризи в Україні. З'ясовуються основні закономірності процесу формування стійкої системи морально-духовних цінностей студентів у виховному процесі вищої школи.*

На сучасному етапі розвитку та побудови демократичного, економічно розвиненого українського суспільства гостро постає проблема відродження культури та духовності, особливо у значній частині студентства через переосмислення системи моральних, матеріальних та духовних цінностей в їхньому житті. Враховуючи сучасні умови розвитку нашого суспільства, особливості ринкової системи господарювання, які сповідують зовсім іншу систему цінностей, можна констатувати, що моральна складова діяльності особистості відступає на задній план, а це, у свою чергу, значно ускладнює процеси морального виховання, самовиховання та зростання молоді особистості.

Вузівська молодь – значний прошарок нашого суспільства, який визначає його соціально-економічний і духовний потенціал. Вік юності є найбільш чутливим до всіх соціальних перетворень, тому цю особливість слід враховувати у виховному вузівському процесі, який відноситься до найбільш пріоритетних цілей на даному віковому етапі. Основною соціальною детермінантою морально-духовного зростання молоді людини є її професійно-пізнавальна діяльність, яка є провідною для молоді, що навчається у вищих закладах освіти. Саме вона повинна бути джерелом та визначати хід розвитку морально досконалої особистості.

Сучасна молодь функціонує у надзвичайно складному і динамічному соціумі, який є не просто середовищем її існування, а постає перед людиною у формі різноманітних соціально-моральних задач, які повинні бути більш чи менш успішно розв'язані кожним членом суспільства, тому стратегія виховної роботи у вищій школі щодо розвитку особистості студента має вибудовуватися із основного соціокультурного постулату сучасності, де головною нормою життя людства є сформованість системи моральних цінностей, які допомагають молодій людині виробити єдино правильну індивідуальну життєво-смыслову програму.

Формування системи глибинних морально-етичних цінностей та духовного світу студентів є завданням не з легких, оскільки вони мають певною мірою сформований світогляд, власні переконання, ідеали, які не завжди збігаються з нормативними.

Дослідження проблеми ціннісних орієнтацій та інтересів молоді знайшли відображення в ряді праць вітчизняних та зарубіжних дослідників (К.А.Альбуханової-Славської, Л.Анциферової, Д.Архангельської, М.Бобневої, Л.Божович, В.Гаврилюк, Л.Гашенко, А.Здравомислова, Л.Виготського, П.Куделі, Д.Леонтьєва, Л.Ледєнєвої, В.Лісовського, Т.Мальковської, Н.Паніної, З.Равкін, А.Русенський, Н.Трикоз, Г.Цесарського, В.Сластьоніна, Е.Шиянова, В.Собкіна, В.Ядова та інших). У сучасному розумінні – це ідеї, норми, процеси, відносини матеріального і духовного порядку, які мають об'єктивну позитивну значимість і здатні задовольняти певні потреби людей. Кожній людині властива своя специфічна ієрархія особистісних цінностей, які є сполучною ланкою між індивідуальним та суспільним буттям людини. Особистісні цінності відображаються у свідомості у формі ціннісних орієнтацій і слугують важливим фактором соціальної регуляції взаємин людей і поведінки індивіда. Таким чином, система цінностей визначає сутність як людини, так і певної спільності, направленість їхніх дій і вчинків.

Культурна криза в Україні, як наслідок складної економічної та політичної ситуації в державі, спричинила духовну деградацію суспільства, розмивання ціннісних орієнтирів і моральний занепад сучасної молоді. Тому дуже важливим та своєчасним в умовах, що склалися, є зростання уваги держави до виховання студентської молоді як високо духовної та морально зрілої особистості. Тому особливі вимоги постають перед педагогами вищої школи, які мають здійснювати завдання виховання молоді на вищих зразках загальнолюдської моралі, на основі національно-патріотичних та релігійних цінностей. На рахунок цього український дослідник Г.Косуха влучно відмічає, що в „основі духовно-національного відродження мають бути цінності, які зрозумілі і близькі кожній людині, незалежно від її політичних, релігійних та інших поглядів, переконань, становища в суспільстві” [3].

Педагогічний акцент цієї проблеми ми спробуємо розкрити у нашому повідомленні через з'ясування особливостей формування стійкої системи глибоких морально-духовних цінностей студентів у виховному процесі вищої школи.

Сьогодні проблема моральності набуває особливої ваги як для психолого-педагогічної науки, так і для соціальної практики, оскільки мораль є однією із форм суспільної свідомості, системою поглядів, норм і оцінок поведінки людини, орієнтації її у світі цінностей. В.І.Даль тлумачив поняття моралі як моральне навчання, правила для волі й совісті людини. Вважав, що моральне – протилежне тілесному, духовне, душевне. Моральне буття людини важливіше від буття матеріального.

Варто зазначити, що ареол моральної діяльності тієї чи іншої особистості – це реальна сукупність та характер суб'єкт-суб'єктних взаємодій, в якій один із суб'єктів володіє дещо розвинутішими сутнісними силами, що дають йому право на відповідне самоутворення, яке одночасно призводить до прогресивних морально-духовних змін у взаємодіючих з ним суб'єктах, зокрема формується певна смислова категоризація образу соціального світу, в якому оточуючі сприймаються як люди з певними особистісними рисами. Цей образ включає і знання, і відповідні емоційно-ціннісні переживання, в результаті чого такий за моральною спрямованістю образ світу людини може стати дійовим фактором формування ставлень індивіда як суб'єкта життєдіяльності до суспільства в цілому, до оточуючих та до самого себе [4].

Проблема забезпечення морального становлення особистості залишається ключовою у стратегії побудови виховного процесу у вищій школі. А.С.Арсеньєв зазначає, що в галузі морального виховання не існує певної системи теоретично обґрунтованих методів. На його думку, можна говорити про окремі найбільш вагомні підходи і прийоми окремих вчених, які не можуть безапеляційно екстраполюватися на площину виховного процесу вищої школи [2].

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях проблема розробки нових ефективних методів співробітництва у процесі морального виховання потребує все більшої уваги. Це зумовлено необхідністю переоцінки ролі моралі у формуванні ціннісних орієнтацій, життєвих цілей та ідеалів підростаючого покоління. З огляду на це моральний розвиток особистості повинен передбачати свідоме засвоєння нею моральних норм та вимог як відповідних мотивів поведінки та складників самосвідомості.

Характерною особливістю становлення системи ціннісних орієнтацій є поєднання цінностей цілей і засобів, які пов'язані між собою і є виявом оволодіння людиною певними нормами поведінки. У практиці морального виховання юнаків потреба бути дорослими, самостійними зумовлює значущість відповідних ціннісних орієнтацій. Молодь не сприймає примусові методи, які вважає обмеженням їхньої самостійності, що і породжує ряд конфліктних ситуацій. Необхідність сформованості у студентської молоді загальнолюдських моральних цінностей ставить ряд проблем пов'язаних з організацією виховного процесу. При цьому варто враховувати ту особливість, що моральна поведінка і самосвідомість особистості можуть будуватися на різних психологічних засадах. Так, нижча її форма забезпечує практичні інтереси особистості: власна вигода, користь; вища – переживання почуття радості та задоволення від піклування про інших. Саме друга форма характеризує особистість як високоморальну, яка орієнтується на загальнолюдські цінності. У зв'язку з цим у психолого-педагогічній науці владно заявляє про себе конструктивний підхід, згідно з яким слід створювати нові механізми виховання і моральної саморегуляції студентства, а не тільки культивувати ті, що вже склалися. Перспективним у цьому відношенні є реалізація таких форм взаємодії у системі „вихователь-вихованець”, які покликані активізувати закономірний процес зростання виховуючої ініціативи у молоді, що проявлятиметься у висуненні і постановці виховних пріоритетів самими вихованцями, розширюючи рамки їхнього особистісного вдосконалюючого смислопокладання, зміцнюючи властиві їм ціннісні орієнтири. Тому педагогам-наставникам слід чітко визначити, які соціально-моральні задачі ставить соціум не тільки взагалі перед молоддю, а перед окремою молодою людиною з метою допомоги їй виробити власну індивідуальну життєво-смислову програму [6].

Передпрофесійна підготовка сучасної молоді ускладнюється тими реаліями, які нині виникли у сфері праці, відносинами, які нею детермінуються. Здійснюється рух до номенклатурної форми ринку, коли пріоритетну можливість стати власниками набувають представники вузького прошарку тих, хто має владу чи капітал, отриманий за допомогою перерозподілу партійно-державних засобів на державно-посадовому ґрунті. Загибель культури попередньої епохи, розпад образу світу, який формувався десятиліттями, приводить до масової дезорієнтації людей, втрати ними почуття самоідентифікації. Розрив з минулим викликає недовіру до „дорослих” з боку „молодих”. Втрата держсектором монополії у народному господарстві і поява приватного підприємництва призводить до зниження ріння довіри до інших людей, витісненню дружніх взаємин діловими. Починається нова структуризація суспільства, його вертикальне розчленування, диференціація і індивідуалізація

рівнів впевненості у собі. Молодь, яка ще не має професії, також мусить по-новому вирішувати питання про вибір життєвого шляху, набуття спеціальності, пошук засобів до існування.

У даний час задача вибору професії і пошуку місця роботи ускладнюється тим, що якісні характеристики освіти сучасної молоді не відповідають рівню сьогоденних вимог, а її зміст часто не відповідає характеру і змісту праці. Хоч на вербальному рівні для молоді знання залишаються важливою цінністю, в буденному житті вони часто не знаходять практичного використання.

Немає необхідності доказувати виключну важливість оволодіння професією в житті кожної людини. Виступаючи способом самоактуалізації особистості у соціально-схвалюваних видах діяльності, професійна діяльність у той же час служить і одним із основних способів життєвого самовизначення. Якраз тому відомий західний психолог А.Адлер вважав професійну діяльність (поряд з любов'ю і дружбою) важливішою цінністю людини. Щоб трудова діяльність зайняла належне місце в ієрархії особистих цінностей, вкрай важливо, щоб з ранніх етапів передпрофесійного становлення студенти почали рефлексію свого смислового простору, побачили його зв'язки з цілями і завданнями майбутньої професії, а також були включені в спеціально організовану роботу з розвитку своїх смислових життєвих та моральних орієнтирів [1].

Входження у професійну діяльність вимагає від людини не тільки настійливих зусиль для оволодіння засобами професійної діяльності, але й значної перебудови як самосвідомості, так і всієї свідомості у цілому. Тож необхідна своєчасна корекція, а той пропедевтика, професійних уявлень, а також оцінка власних можливостей і врахування відповідності трудової діяльності особистим інтересам. Ці завдання можливо реалізувати за умови моделювання в період навчання студента у вузі реальних професійних відносин і включення його в них у якості повноцінного їх суб'єкта. Крім цього з виховного впливу на молоду людину слід виключити принцип змагальності, коли вона у всьому порівнюється з іншою, без врахування її індивідуальності. Це призводить лише до культивування егоїзму, який відгороджує людину від іншої людини. Педагог мусить систематично звертати увагу молодої людини на її власні процеси, а не травмувати її самолюбство, ставлячи у приклад інших людей.

Педагогові вищої школи слід зважати на широко поширену стереотипну думку, відповідно до якої явно чи неявно розуміється, що старше покоління є носієм істинних цінностей, життєвих смислів, стійкості, проти яких періодично повстають нові покоління. Звідси – постійні розмови про специфічну молодіжну субкультуру, безкінечне піклування спеціалістів про те, як їм зрозуміти сучасну молодь. Однак достатньо добре показано, що молодь у всі часи хоче одного – утвердити себе у цьому світі. Просто для кожного нового покоління цей світ завжди різний і утверджувати себе приходиться по-різному.

В останні десятиліття умовно стабільний світ старшого покоління зазнав величезних змін, і зміни ці не тільки технологічні. Авторитет старшого покоління багато в чому ґрунтувався на тому, що воно було носієм знання. У результаті інформаційного вибуху цінність знання як такого збереглася, однак воно стало обезличеним, відірваним від людини. Через це виявились порушеними дуже суттєві взаємодії між людьми, які тепер необхідно компенсувати за допомогою все того ж знання. Старше покоління, з одного боку, прагне щоб молодь визнала цінність знання, а з іншого – вимагає визнання і поваги до себе. Але якщо раніше це було одним і тим же, то зараз знання може існувати поза будь-яким зв'язком з представниками старшого покоління. Тому претензії старшого покоління на лідерство видаються молоді необґрунтованими.

Сучасна ситуація така, що знання об'єктивоване і віддалене від людей. Наступає новий виток розвитку, на якому може бути усвідомлено, що головна цінність людини полягає не в знанні, яке вона набуває, а в тій унікальності, яку вона втілює. Тут можна виділити дві проблемні галузі: 1) людська унікальність мусить бути усвідомлена як цінність і 2) мусять бути набуті способи вираження цієї унікальності, які з необхідністю є культурно виробленими способами.

Людська унікальність, неповторність, індивідуальність тісно зв'язана з готовністю до відмови від звичних схем і стереотипів поведінки, сприйняття і мислення – готовністю до самозміни.

Індивідуальність проявляється перш за все у ставленні людини до того, що відбувається – до того, що відбувається з нею і навколо неї. Самій людині це ставлення дано в її емоціях – емоційних реакціях і станах. Емоційна реакція безпомилково вказує на справжнє ставлення людини до того, що відбувається. Таким чином, коли ми говоримо про індивідуальність, ми говоримо перш за все про емоційний аспект людського існування. Отже, емоційне ставлення суб'єкта до поставленого завдання, конкретної ситуації, проблеми повинно бути предметом піклування педагога. Це має бути виховним принципом.

Відомо, що людина – істота соціальна; прояв її емоційності зіштовхується з проявом емоційності іншої людини. Виникає проблема сумісності, співвідношення сумісності цих емоційних реакцій. Вирішується ця проблема у взаємодії однієї людини з іншою – в діалозі. Тож діалог мусить виступити основою навчально-виховного процесу у вищій школі.

Нині перед вищою школою стоїть дилема: або штампування функціонерів, або розвинена особистість. Від вибору у цій ситуації залежить місце і місія вищої освіти в суспільстві: в першому випадку вища освіта плететься позаду суспільства, у другому – забезпечує його розвиток. Цей вибір і визначає спрямованість реформи навчально-виховного процесу вищої освіти. У виховному процесі з молоддю слід зважати на те, що досить сильну особистісно деструктивну функцію виконують речові відносини, коли одна людина поводить себе з іншою як з річчю, тобто як з особливим засобом, за допомогою якого вона задовольняє свої вузько прагматичні потреби. Причому ці потреби породжуються здебільшого егоїстичною складовою внутрішнього світу людини [6].

Речові відносини часто навіть вторгаються і в такі інтимно-особистісні взаємини як любов, дружба, внутрішньосімейні стосунки, руйнуючи і нівелюючи їх духовну сутність. Речові міжсуб'єктні відносини однозначно відповідають відносинам „рольовим”, які є визначальними для псевдодіалогічного типу спілкування. Якраз за такого типу спілкування є найбільш вірогідним негативний ефект впливу на особистість, найбільш часто створюються умови, які загрожують психологічному здоров'ю особистості, її нормальному психічному і моральному розвитку, створюються умови для постійних конфліктів. Зрозуміло, що в даному випадку контакт між людьми мінімальний, міжособистісні відносини тут, швидше, формалізовані і регламентовані жорсткими правилами; на поведінковому ж рівні відбувається представлення двох різних і взаємопов'язаних між собою „монологів”, коли жоден із взаємодіючих суб'єктів не може ні правильно почути, ні зрозуміти іншого.

Теперішній стан свідомості більшої частини людства, наповнений емоціями неспокою, страху, агресії, прагнення до тілесних задоволень, до володіння всім, що несе з собою панування суб'єкт-об'єктивних відносин у їх завершеній речовій формі. Такі ж відносини не залишають місця для відносин особистісних, високоморальних за своєю суттю. Тому у вищій школі варто виховувати в особистості ставлення до людей не як до засобу, а як до цілі – це сприятиме росту її індивідуальності та спрямованості її на гуманні цілі. Слід постійно культивувати у особистості добродійну діяльність. Готовність до добродійної діяльності передбачає подолання залежності, самолюбства, схильності до накопичення і понукання іншими. Людина мусить повірити у власні сили, мусить відважитись покладатися на себе у досягненні поставлених цілей [4].

Речові відносини, зокрема, відносини корисності можуть виступати психологічною основою організації і функціонування колективу. Тому виховання у колективі і через колектив не завжди сприяє розвитку вільної і відповідальної особистості з міцним морально-духовним ядром. У цьому зв'язку слід розрізнити колективність соціального тину і колективність особистісну. Сила й згуртованість соціального колективу визначається схожістю його членів один на одного, а в колективі особистісному кожен унікальний і незамінний, і тому всі відчують необхідність один в одному.

У соціальному колективі його члени розглядаються з точки зору користі, використання для колективу і можуть бути виведені навіть кількісні оцінки цієї користі. У колективі особистісному кожен є безкінечною цінністю, як еквівалентною всім останнім. Тож стратегічною виховною метою у сучасній вищій школі має виступити заміна колективності спеціального типу колективністю особистісною [9].

Стратегія побудови виховного процесу у вищій школі щодо розвитку особистості студента завжди мусить визначатися науковим розумінням внутрішніх закономірностей розвитку особистості виходячи із основного соціокультурного постулату сучасності, де головною справою людства, нормою його життя є вирішення моральних проблем. Нинішні негаразди, в тому числі і економічні, є результатом нехтування цього постулату. Отже, всі зусилля виховного процесу повинні бути спрямовані на те, щоб організація життєдіяльності молоді людини була вчинковою. У цьому плані підтверджується думка С.Л.Рубінштейна, що кожна предметна дія, навіть суцільно технічна, має розгортатися як особистісний вчинок, як моральне діяння [7].

Підсумовуючи все вищесказане, слід зазначити, що психологічний і педагогічний підхід до виховання студентської молоді не тотожні один одному, а складають нерозривну єдність, яка становить науковий підхід.

Однак слід наголосити на тому, що педагогічний підхід завжди має спиратись на психологічний, оскільки розробка психологічних основ наукової організації виховного процесу дає можливість забезпечити повноцінне формування особистості кожного студента, попередити виникнення тих чи інших негативних рис характеру, тоді як педагогіка лише визначає завдання правильного підходу до процесу формування особистості, встановлює, що має бути сформоване на різних етапах її розвитку, розробляє методику виховання, пропонує свої прийоми та засоби досягнення визначеної мети.

Саме психологічний підхід до формування особистості дозволяє розв'язати такі складні питання як джерела, рушійні сили, психологічні механізми становлення особистості, з'ясує, як молодь оволодіває суспільним досвідом, практикою міжлюдських взаємин, перетворюється на зрілого, активного члена суспільства. Він є запорукою успіху перетворення виховних вимог суспільства у внутрішні регулятори поведінки сучасної молоді.

Література

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии. – М.: 1995.
2. Арсеньев А.С. Научное образование и нравственное воспитание. – Психологические проблемы нравственного воспитания детей. – М., 1977. – С.30-58.
3. Балакірева О., Дудар Н. Ціннісні орієнтації молодого покоління // Молодь України у дзеркалі соціології. – К., 2001. – С.41-45.
4. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2-х кн. – К., 2003.
5. Гнутель Я. Виховна робота в сучасних умовах: теорія і методика. – Т.: Астон, 1998.
6. Масальський В.І., Чиркін Р.А. До проблеми організації виховної роботи зі студентами вищих навчальних закладів // Педагогічні науки: Зб. наук. праць. – Вип.15. Ч.І. – Херсон, 2000.
7. Рубінштейн С.Л. Основы общей психологии: В 2 т. Т.1. – М.: Педагогика, 1989. – 488 с.
8. Синьов В.М., Пометун О.І., Кривуша В.І., Супрун М.О. Основы теории виховання: Навчальний посібник / За заг. ред. академіка АПН України В.М.Синьова. – К.: РВВ КІВС, 2000. – 140 с.
9. Цінності освіти і виховання // Науково-методичний збірник. – К. – 1997. – 224 с.

Резюме. Статтю посвящено изучению проблемы ценностных ориентаций и интересов студенческой молодежи в условиях культурного кризиса в Украине. Определяются основные закономерности процесса формирования стойкой системы нравственно-духовных ценностей студентов в воспитательном процессе высшей школы.

Summary. The article highlights the problem of valuable orientations and the interests of the students during the political crisis in Ukraine. The main principles of establishing the firm system of moral and spiritual values of the students in the educational of the high school.

УДК 378:001.8-057.875

В.К. Сидоренко, Н.Т. Тверезовська

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Резюме. У статті розглянуто специфіку науково-дослідної діяльності студентів вищих закладів освіти. Зроблено спробу дати визначення поняття «науково-дослідна діяльність» з точки зору її цілей у професійній підготовці майбутніх фахівців. Визначено функції науково-дослідної діяльності з позицій діяльнісного підходу. Виявлено структуру науково-дослідної діяльності як системи взаємодоповнюючих компонентів, розкрито їх змістове спрямування.

Одним з головних завдань, що повинна вирішувати вища школа України, є суттєве підвищення якості підготовки фахівців. Суспільству потрібні всебічно розвинуті, здатні постійно поповнювати свої знання і підвищувати професійний рівень, гнучко реагувати на динамічні зміни в системі суспільного виробництва, творчо сприяти прискоренню науково-технічного прогресу фахівці. Для досягнення цього важливого значення набуває прилучення студентів до науково-дослідної діяльності на всіх етапах навчання. Законом України „Про освіту” визначено, що „Науково-дослідна робота є складовою частиною підготовки фахівців...”, тому науково-дослідна робота студентів повинна стати невід’ємним компонентом підготовки спеціалістів з вищою освітою.

Науково – дослідна діяльність є одним із видів навчальної діяльності студентів. В педагогічній науці вона визначається головним чином як частково-пошукова або пошуково-пізнавальна робота студентів у системі методів проблемного навчання. Конкретизуючи сутність поняття науково-дослідної діяльності, підкреслимо, що мають місце певні різночитання у визначенні даної дефініції.

Так, Є.П.Козлов розуміє під сутністю науково-дослідної роботи елементарну пошукову лабораторно-практичну роботу студентів у школі по лінії зв’язку теорії з практикою, навчання педагогічному спостереженню на практиці, оброблення дослідних методів для практики [5]. А.Т.Кукушкіна доводить, що під науково-дослідною роботою слід розглядати цілеспрямований, доцільно – організований процес поглибленого самостійного вивчення певного об’єкту навчальної дисципліни на основі використання елементів дослідницького методу [7]. Вона наголошує на самостійно-індивідуальному характері науково-дослідної діяльності, однак не визначає ступінь виявлення пізнавальної діяльності студентів. З точки зору М.М.Анцібор, науково-дослідна робота є частиною комплексної системи підготовки молодих спеціалістів і передбачає вивчення кожним студентом методології дослідної роботи, формування й закріплення системи знань, умінь, навичок самостійного проведення етапів дослідження [2]. В.І.Андреев визнає важливість таких функцій науково-дослідної діяльності, як озброєння студентів методами наукового пізнання й розвиток дослідних умінь. Зокрема, автор визначає сутність “науково-дослідної діяльності” як такої роботи, що під керівництвом викладача націлена по – перше, на пошук і доказ закономірних зв’язків та співвідношення експериментальних або теоретичних фактів, явищ, процесів, по – друге на активне оволодіння студентами знання знаннями, на розвиток дослідних умінь та здібностей [1].

Вважаємо, що суттєвою відмінністю наведених визначень дефініції “науково-дослідна діяльність” є відсутність вказівки на те, які саме знання набуваються студентами в результаті дослідження: об’єктивно чи суб’єктивно нові. Між тим, аналіз фундаментальних психолого-педагогічних досліджень свідчить про те, що саме суб’єктивна новизна характеру знань, які здобуваються студентами в ході дослідної роботи, лежить в основі диференціації діяльності на навчально-дослідницьку та науково-дослідницьку.

В педагогічній науці серед параметрів розмежування даних видів дослідної діяльності традиційно виділяється місце й час проведення пошукової роботи. Так, В.М.Литовченко [8] наполягає на доцільності вираження науково-дослідної роботи студентів такими напрямками: науково-дослідна робота студентів, що входить в навчальний процес у якості навчально-дослідної роботи студентів; науково-дослідна робота в позааудиторний час; науково-дослідна робота в навчально-науково-виробничих об’єднаннях. Інакше кажучи, провідним критерієм диференціації науково-дослідної та навчально-дослідної роботи з точки зору В.М.Литовченко, є місце й час організації дослідження: елементи навчально-дослідної роботи застосовуються в навчальному процесі в аудиторний час, тоді як науково-дослідна – в позааудиторний. При цьому навчально-дослідна діяльність розглядається як один з напрямків організації науково – дослідної роботи.

Отже основним параметром диференціації навчально-дослідних й науково-дослідних видів діяльності виступає науково-об’єктивна значущість досягнутого результату наукової роботи. У зв’язку з цим, однією з важливих характеристик навчально-дослідної діяльності є її спрямованість на творче “перевідкриття” знань, набутих людством, і досягнення суб’єктивно нових висновків дослідження.

ЗМІСТ

<i>Андрущенко В.П.</i> Цивілізаційна місія освіти	4
<i>Луговий В.І.</i> Проблема високих педагогічних технологій та особистісної орієнтації їх в освіті (теоретико-методологічний аспект)	6
<i>Бех І.Д.</i> Духовна свобода як виховна домінанта	10
<i>Зязюн І.А.</i> Філософія виховання як очікування відповідальної дії	14
<i>Кузь В.Г.</i> Педагогіка вищої школи: актуальність і проблеми	21
<i>Семиченко В.А.</i> Проблема вибору освітньої парадигми у педагогічній діяльності	25
<i>Дем'яненко Н.М.</i> Історичні витoki і сучасна модифікація тьюторства у вищій школі України	30
<i>Павелків Р.В.</i> Ціннісні пріоритети морального виховання студентської молоді	33
<i>Сидоренко В.К., Тверезовська Н.Т.</i> Науково-дослідна діяльність студентів як засіб професійної підготовки майбутніх фахівців	37
<i>Михальченко М.І.</i> Об'єктивні і суб'єктивні основи сучасної філософії освіти: раціональна та ірраціональні	41
<i>Левшин М.М.</i> Креатини проектування особистісно-орієнтованих технологій навчання і виховання	46
<i>Тереженко Ю.І.</i> Інституалізація педагогіки вищої школи як самостійної галузі наукового знання	50

Секція 1**ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ЯК ДУХОВНА ПАРАДИГМА МОДЕРНІЗАЦІЇ ВНЗ УКРАЇНИ**

<i>Грабовська Т.О.</i> Формування національної самосвідомості у молоді: історико-педагогічний аспект	55
<i>Волошко Л.Б.</i> Формування навчальної мотивації студентів як умови їхньої академічної успішності	57
<i>Волощук І.С.</i> Забезпечення якості вищої освіти – важлива умова інноваційного розвитку держави і суспільства	59
<i>Гетман В.О., Новицький Ю.В.</i> Антропоетика здоров'я як сучасний напрямок оздоровчої освіти	61
<i>Дзвінчук Д.І.</i> Комплексні засади удосконалення управління освітньою системою України	65
<i>Донець З.Ф.</i> Інтегративні домінанти культурознавчої компетентності студента: філософія педагогічного розщеплення	67
<i>Корецька А.</i> Освіта – основа діяльної духовності	69
<i>Корсак К.В.</i> Про необхідність розширення змісту поняття „Вища освіта”	73
<i>Прудченко І.І.</i> „Філософська педагогіка” С.І.Гессена	76
<i>Сорочинська В.С.</i> Професійний потенціал майбутнього спеціаліста та кар'єрне зростання	79
<i>Стасюк Г.Є.</i> Проблеми управління освітою в умовах демократизації суспільних відносин	83
<i>Хрипко С.А.</i> Актуальність акме-аксіологічної проблематики в інноваційних умовах освітньо-філософського простору: стан, тенденції, проблеми, перспективи	84
<i>Черненко Т.В.</i> Ідея університету в проблемному полі глобалізаційних процесів	93

Секція 2**ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ ЯК НАУКА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА**

<i>Кравченко Т.В.</i> Категоріальне поле соціалізації	98
<i>Петренко О.Б.</i> Методичні основи історії тендерної педагогіки	101
<i>Гринькова В.М.</i> Педагогічна культура викладача вищого навчального закладу	105
<i>Завіна В.І.</i> Формування у майбутніх викладачів готовності до розвитку комунікативної компетентності студентів психолого-педагогічних факультетів	108
<i>Зязюн Л.І.</i> Критика теоретиками педагогіки організаційних засад освітньо-виховного процесу у ВНЗ Франції	111
<i>Косенко Ю.М.</i> Професійна підготовка вихователів у педагогічних училищах і коледжах (за матеріалами наукових досліджень українських учених)	114
<i>Левшин М.М., Муковіз О.П.</i> Самостійна пізнавальна діяльність студентів як педагогічна категорія	118
<i>Онкович Г.В.</i> Медіа педагогіка	123
<i>Плющ М.Я.</i> Теоретико-пізнавальний і методичний аспекти створення підручників з сучасної української літературної мови для вищої школи	126
<i>Смікал В.О.</i> Формування світоглядної культури майбутнього викладача	128
<i>Шульжук Н.В.</i> Актуальні проблеми методики викладання лінгвістичних дисциплін на філологічному факультеті ВНЗ	132

Секція 3**ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ (Проектування інноваційних технологій навчання і виховання)**

<i>Бричок Б.П.</i> Технологічна культура викладача ВНЗ як критерій педагогічної компетентності	135
<i>Сілков В.В., Сілкова Е.О.</i> Технологія переходу на кредитно-модульну систему підготовки вчителів початкових класів	137
<i>Бойко Г.М.</i> Планування навчально-тренувального процесу з урахуванням особливостей особистісного розвитку студентів з інвалідністю, які займаються спортом.....	143
<i>Василюк А.В.</i> Польща: освітні реформи і рух до європейських стандартів якості	145
<i>Герасимова Е.М.</i> Інноваційний контекст дослідницької програми створення сучасних проектів вищої економічної освіти в Україні.....	149
<i>Коберник Г.І., Коберник О.М.</i> Формування у майбутнього вчителя професійних якостей в процесі застосування інтерактивних технологій навчання.....	152
<i>Колупасєва Т.С.</i> Реструктуризація діяльності РДГУ на основі інноваційних освітянських технологій	155
<i>Косенко О.І., Ольховська Ж.П., Корсак К.В.</i> Шляхи підвищення рівня знань учнів і студентів з фізики (на прикладі розділу „Механіка”	159
<i>Скнарь О.І.</i> Модернізація форм і методів навчання студентів у контексті кредитно-модульної системи.....	162
<i>Щербань П.М.</i> Проблеми і суперечності особистісно-орієнтованого навчання учнівської і студентської молоді.....	169

Секція 4**ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ**

<i>Козлакова Г.О., Пеньковець О.В.</i> Огляд можливостей впровадження програми „Intel@Навчання для майбутнього”	172
<i>Кокареєва А.М.</i> Педагогічні можливості застосування інформаційних технологій в системі довузівського навчання слухачів підготовчих відділень.....	174
<i>Мудрак В.І.</i> Сучасні інформаціологічні тенденції розвитку вищої освіти в глобальному світовому просторі.....	178
<i>Свириденко А.А., Невмержицький О.А.</i> Поточно-рейтингова система контролю успішності студентів у вищих навчальних закладах.....	181
<i>Tatiana Vecchi, Статівка В.І.</i> Виховання любові до читання (досвід роботи медіа теки в CAVALER SUR MER, FRANCE)	183
<i>Стеценко Н.М.</i> Досвід використання мультимедійних презентацій у викладанні педагогіки.....	185
<i>Сяська Н.А.</i> Формування умінь моделювання у студентів педагогічних вузів за допомогою засобів інформаційно-комунікаційних технологій.....	188
<i>Яворик Ю. В.</i> Методичні рекомендації щодо впровадження графічних комп'ютерних програм (досвіду підготовки студентів дизайнерів)	191